

Det økonomiske udfordringsbillede for Læsø Kommune

Endelig rapport i forbindelse med udarbejdelse af et økonomisk
udfordringsbillede for perioden 2014-2020

20. marts 2014

Indholdsfortegnelse

Resumé	2
1. Indledning	3
1.1 Baggrund	3
1.2 Formål	4
1.3 Rapportens struktur	4
2. Fremskrivningsmodel og datagrundlag	4
2.1 Output af modellen	5
2.2 Fokus for modellen	5
3. Det aggregerede udfordringsbillede	6
3.1 Udvikling i demografien i Læsø Kommune	6
3.2 Enhedsomkostninger	7
3.3 Det samlede udfordringsbillede	8
3.4 Delelementer i udfordringsbilledet	10
4. Perspektiver	15
5. Bilag	16
5.1 Bilag 1: Proces, dataindsamling og -kilder	16
5.2 Bilag 2: Antagelser bag modellen	18
5.3 Bilag 3: Specifikke tal for kommunen	21

Resumé

Læsø Kommune står i lighed med de øvrige kommuner i Region Nordjylland med en betydelig udfordring i forhold til omstilling til en ændret demografisk sammensætning og lavere befolkningstal. Med afsæt i det har Læsø Kommune i samarbejde med de øvrige kommuner i regionen indgået samarbejde med Implement Consulting Group (Implement) om udarbejdelse af en demografisk fremskrivning af de kommunale økonomier, der har til formål at illustrere, hvor stort omstillingsbehovet er for den enkelte kommune og for regionen som helhed. Indeværende rapport beskriver udfordringsbilledet for Læsø Kommune med følgende hovedelementer:

- Den samlede udfordring for Læsø Kommune vil i perioden 2014-2020 være på -37 mio. kr. Det forudsætter, at kommunen løbende evner at tilpasse 1:1 til den demografiske udvikling og fastholde de enhedsomkostninger, som kommunen har i dag. Det vil sige, at der både budgetteres med øgede driftsudgifter de steder, hvor demografien tilsiger det, og samtidig reduceres udgifter de steder, hvor der er færre borgere. Læsø står over for det største udfordringsbillede pr. indbygger blandt de 11 kommuner i regionen, der samlet viser et udfordringsbillede på ca. -3 mia. kr. i perioden 2014-2020.
- Hvis kommunen som helhed ikke kan tilpasse 1:1, men kun reducerer udgifter til ydelser i takt med, at borgerne flytter, vil det samlede udfordringsbillede i stedet være på -85 mio. kr.
- Baggrunden for det resultat skal findes i de demografiske bevægelser og skift, der forventes i kommunen mod 2020. Samlet set forventes en nettoafgang fra kommunen på 265 borgere, hvilket placerer Læsø som den kommune i regionen (og i landet), der forventer den største procentmæssige afgang. Nettoafgangen dækker samtidig over markante skift i specifikke aldersgrupper. Eksempelvis forventes en samlet nettoafgang på 113 (knap 40%) børn og unge i alderen 0-17. Samtidig forventes et fald i antallet af voksne i den arbejdsdygtige alder på 261 borgere, mens antallet af ældre over 65 år forventes at stige med 102 borgere, svarende til en vækst i antallet af ældre på 17,2% ift. 2012-niveauet.
- Hvis kommunen skal tilpasse sig de markante nedgang i de 0-17-årige, kræves en reduktion af budgetterne i 2020 på 5 mio. kr. i forhold til budgettet i 2014. Hvis tilpasningen laves løbende, giver det over perioden en samlet reduktion i budgetterne på 20 mio. kr.
- Kommunen vil, som konsekvens af nettoafgangen i antallet af borgere i den erhvervsaktive alder (ca. 261), miste indtægter for 61 mio. kr. i perioden 2014-2020 svarende til næsten 5% af de samlede indtægter inkl. udligning og tilskud.
- Endelig vil det stigende antal ældre over 65 år gøre det nødvendigt at hæve udgifterne til pleje, omsorg og sundhed betydeligt, hvilket er med til at drive de kommunale udgifter op. 2020-budgettet skal således hæves med 2 mio. kr. i forhold til 2014 eller samlet set 6 mio. kr. i perioden 2014-2020 for at Læsø skal kunne fastholde de nuværende enhedsomkostninger.

Kommunerne i regionen er meget forskelligt stillet, hvad angår forventede demografiske skift, samt nuværende enhedsomkostninger. Ift. fremskrivningens resultat har Læsø en udfordring i den absolut højeste ende idet det samlede udfordringsbillede udgør et underskud på -22.618 kr. pr. person. Situationen på Læsø er i denne sammenhæng unik, fordi den nuværende servicestruktur rummer meget få muligheder for ændringer. På nuværende tidspunkt er der en skole, hvilket gør, at hele tilpasningen til demografien skal ske inden for samme enhed. Det betyder alt andet lige, at man vil få vanskeligt ved at gøre det 1:1 og at det derfor kan blive nærmest umuligt, at holde udfordringsbilledet på de -37 mio. kr.

Der vil i Implements perspektiv være stort behov for at arbejde med nogle helt andre modeller for velfærdsproduktion og leverance på Læsø, hvis man i fremtiden skal drive kommunen uden betydeligt flere ressourcer udefra. Udfordringen er især, at selvom man effektiviserer på de administrative områder og optimerer strukturen, så betyder kommunens størrelse, at enhedsomkostningerne fortsat vil være højere end mange andre steder, og at kommunen derfor vil være ekstra presset af den demografiske udvikling. Da analysen har fokus på illustration af den samlede kommunale udfordring mere end mulige løsninger, udfoldes løsningselementer ikke i rapporten. Som del af projektet tilbyder Implement i stedet sparring ift. forståelse af resultater samt mulige perspektiver på løsninger igennem et opsamlende seminar med de deltagende kommuner.

1. Indledning

1.1 Baggrund

Der er meget store variationer i den demografiske udvikling på tværs af de danske kommuner. For de kommuner, der oplever store skift i befolkningstal og demografisk sammensætning, giver dette en række udfordringer i de kommende år. Det gælder både de større byer, der på grund af kraftig befolkningsstiltvækst på kort tid skal øge kapaciteten af deres serviceudbud, men også de kommuner, der oplever et fald i befolkningstallet og derfor må tilpasse struktur og serviceudgifter.

De kommuner, der oplever vækst i befolkningsgrundlaget, får ofte tilført midler til omstillingen gennem nye skatteindtægter, mens kommuner, som oplever et fald i befolkningsgrundlaget, både skal tilpasse servicestrukturen i et langsigtet perspektiv, samtidig med at ressourcerne alt andet lige bliver færre. Det bliver stadig vanskeligere for kommunerne at løse sidstnævnte udfordring, da det stiller krav om ikke bare at håndtere de generelle krav om besparelser, men også om at finde yderligere besparelser for at følge med den demografiske udvikling. Yderligere kræver omstillingen af servicestrukturen omfattende anlægsinvesteringer, der sideløbende skal finansieres.

Kommunerne i Region Nordjylland oplever alle et stigende behov for at tilpasse sig de aktuelle flyttemønstre og den demografiske udvikling – hvad enten udviklingstendensen er positiv eller negativ. I forhold til forventet nettoafgang har kommunerne i Region Nordjylland samlet set større udfordringer end kommunerne i de øvrige regioner. Hvor 29% af kommunerne i Region Sjælland forventer en nettoafgang på mere end 4%, er det hele 45% af kommunerne i Region Nordjylland. Af prognoserne for befolkningsudviklingen i landets 98 kommuner fremgår det, at der er 5 nordjyske kommuner blandt de 20 kommuner, som forventer det største fald i befolkningstallet, svarende til næsten halvdelen af kommunerne i regionen. Samtidig forventer 7 af regionens 11 kommuner et fald i befolkningstallet på 3% eller mere.

For Læsø Kommune er der tale om regionens såvel som landets største procentvise nettoafgang på knap 14% frem mod 2020. Samtidig gør kommunens størrelse, at nettoafgangen giver nogle helt særlige udfordringer med omstilling – bl.a. fordi denne efterhånden fortrinsvist skal løses uden strukturelle ændringer.

Region	Andel af kommuner med en negativ forventet ændring i befolkningstal på 4% eller mere (2012-2020)	Rangering ift. relativ befolkningsændring (2012-2020)	Kommune	Forventet % ændring i befolkningstal (2012-2020)	Forventet absolut ændring i befolkningstal (2012-2020)
Region Nordjylland	45%	1	Læsø	-14%	-265
Region Sjælland	29%	5	Morsø	-7%	-1.477
Region Syddanmark	23%	13	Frederikshavn	-5%	-2.829
Region Midtjylland	21%	15	Thisted	-4%	-1.895
Region Hovedstaden	3%	17	Hjørring	-4%	-2.648
<i>Tabel 1: Udvikling i befolkningstallet for Region Nordjylland</i>		23	Vesthimmerlands	-3%	-1.156
		29	Mariagerfjord	-3%	-1.189
		35	Jammerbugt	-2%	-804
		41	Brønderslev	-2%	-623
		50	Rebild	-1%	-207
		91	Aalborg	6%	12.731

Situationen med høj nettoafgang i en stor andel af kommunerne forværres af, at der også internt i kommunerne forventes et markant skift i bosætningen, så populationen i de mere tyndt befolkede områder reduceres, hvilket sætter den kommunale servicestruktur under yderligere pres. Dette yderligere pres kommer ikke med i fremskrivningen, men bør indgå i overvejelserne om, hvorvidt det udfordringsbillede fremskrivningen angiver er realistisk eller faktisk kunne være værre.

1.2 Formål

For at tydeliggøre, hvor omfattende tilpasningsudfordringen er, både for de kommuner i regionen, der oplever et fald i befolkningstallet, samt for de kommuner, der oplever en befolkningstilvækst, har de 11 kommuner i Region Nordjylland ønsket at udarbejde et makroudfordringsbillede, som sammenfatter tilpasningsbehovet for kommunerne i perioden 2014-2020.

Implement er i den forbindelse blevet bedt om at bistå kommunerne i Region Nordjylland med at udarbejde en analyse, i form af en fremskrivning, af de kommunale økonomier inden for regionen. Analysen har til formål at give kommunerne et samlet overblik over tilpasningsbehovet som følge af ændringer i demografien. Helt konkret er det kommunernes ønske, at det med fremskrivningen synliggøres, hvilken udfordring kommunerne i fællesskab står over for, hvis de skal tilpasse sig den demografiske udvikling frem mod 2020. Analysen skal ikke anviser løsninger, men fungere som udgangspunkt for en diskussion af, hvilke værktøjer der på nuværende tidspunkt er tilgængelige for kommunerne, samt hvilke andre initiativer og tiltag der kan bringes i spil for at undgå en skævvredet kommunal udvikling på tværs af landet i de kommende år.

Foruden en overordnet rapport, der beskriver udfordringen for regionen som helhed, udarbejdes som del af projektet en kommunespecifik rapport, der detaljerer, hvordan den enkelte kommune bidrager til den samlede udvikling samt hvilke specifikke udfordringer, der gør sig gældende for den enkelte kommune. Denne rapport detaljerer resultaterne for Læsø Kommune.

1.3 Rapportens struktur

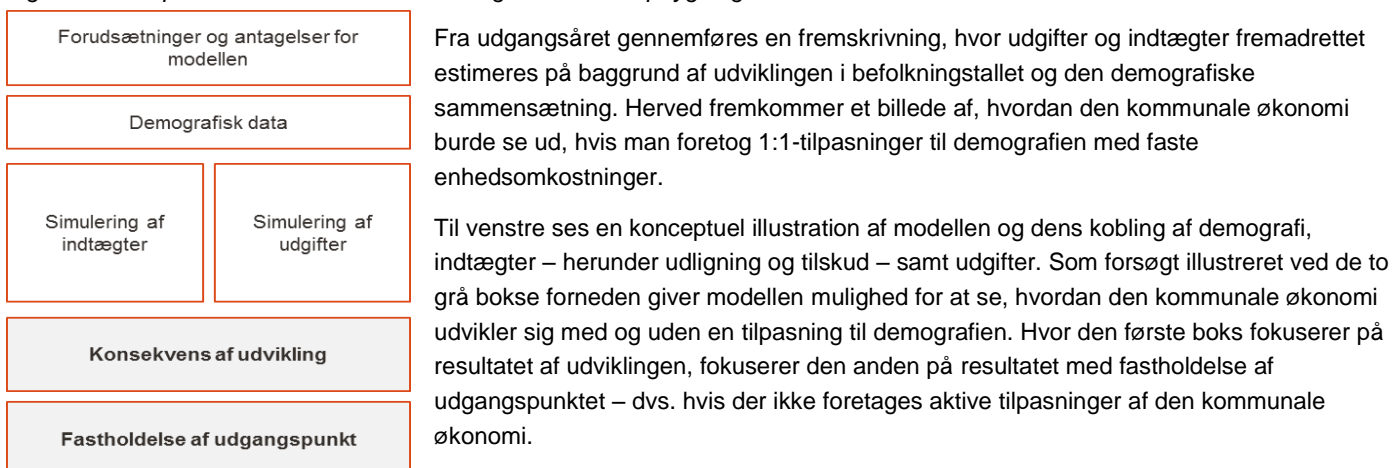
Rapporten beskriver tilpasningsbehovet for Læsø Kommune i relation til den overordnede udfordring for regionen og er opbygget med en indledende beskrivelse af modellen og dens forudsætninger (**kapitel 2**). Herefter udfoldes resultaterne af fremskrivningen (**kapitel 3**). Dette sker ved først at gennemgå udviklingen i de primære resultatdrivere – nemlig udviklingen i demografien samt forskelle i indledende enhedsomkostninger. Med beskrivelsen af driverne på plads gennemgås det samlede resultat, og der stilles skarpt på enkelte deludfordringer som fx tilpasningsbehovet som konsekvens af et faldende børnetal. Som supplement til beskrivelsen af udfordringen i Læsø Kommune giver rapporten en række nøgletalsoverblik, der gør det muligt for kommunen at vurdere egne resultater i relation til resultaterne for de andre deltagende kommuner. Herved gives bedre mulighed for at forstå forskelle samt egne tal. Bilagene til rapporten beskriver datakilder samt detaljerede forudsætninger for modellen, der er lagt til grund for beregning af udfordringsbilledet for den enkelte kommune samt helhedsbilledet for regionen.

2. Fremskrivningsmodel og datagrundlag

Til at udarbejde fremskrivningen samt det økonomiske udfordringsbillede mod 2020 anvendes en model til demografisk fremskrivning af kommunernes økonomi. Modellen er udviklet specielt til at kunne estimere effekterne af ændringer i den demografiske sammensætning eller konsekvensen af nettoafgang for kommunens samlede økonomi.

Den grundlæggende tanke i modellens opbygning er at koble både indtægter og udgifter til enkelte årgange i befolkningen. Herved fremkommer et billede af, hvor meget de forskellige aldersgrupper hhv. bidrager med af skatteindtægter og trækker på af kommunale servicetilbud i udgangsåret.

Figur 1: Konceptuel illustration af fremskrivningsmodellens opbygning

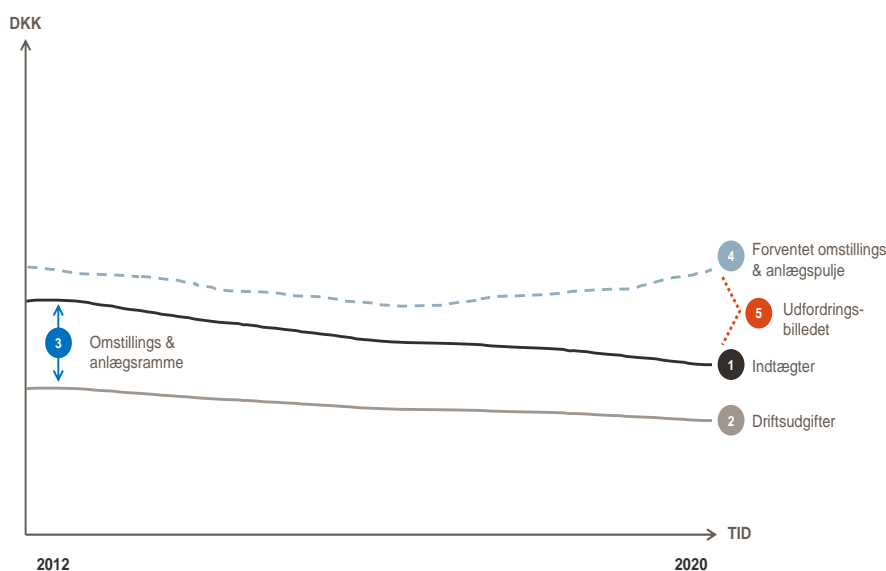

Beregningen af indtægterne i modellen baseres dels på Økonomi- og Indenrigsministeriets basale tal og retningslinjer for tilskud og udligning, dels på Danmarks Statistiks opgørelse over gennemsnitlige indkomster samt kommunernes egne forventninger til skatter og indkomster. Beregningen af udgifter og enhedsomkostninger baseres på de realiserede kommunale udgifter i 2012 samt faktiske antal fuldtidspersoner, der har trukket på de forskellige ydelser. For en udtømmende liste af datakilder og modelforudsætninger henvises til bilagene.

2.1 Output af modellen

Nedenfor illustreres, hvordan modellen beregner det samlede udfordringsbillede eller tilpasningskrav for kommunerne.

Figur 2: Illustration af beregningsgrundlaget for udfordringsbilledet

Udfordringsbilledet for den enkelte kommune for perioden 2014-2020 fremkommer ved at fremskrive de kommunale **indtægter (1)** og sammenholde disse med en fremskrivning af det samlede kommunale udgiftsbehov. Det samlede kommunale udgiftsbehov består af to overordnede kategorier, **driftsudgifter (2)** og anlægsudgifter. Driftsudgifter omfatter alle løbende udgifter til fx pasning af børn, udgifter til undervisning samt udgifter til ældreservice. Fremskrivningen af kommunale driftsudgifter kan opgøres *med* eller *uden* en forudsætning om tilpasning af driften til den demografiske udvikling, dvs. med eller uden en

forudsætning om, at driftsudgifterne reduceres ved faldende befolkningstal og øges ved befolkningsvækst.

Anlægsudgifter omfatter udgifter til opførelse af nye institutioner, skoler, plejehjem m.m. Anlægsudgifterne udgør i modellen kommunernes **omstillings- og anlægsramme (3)**, dvs. forskellen mellem de løbende indtægter og driftsudgifter. Her tydeliggøres, hvor meget kommunerne har til investering i skattefinansieret anlæg, samtidig med at der kan opnås et balanceret budget. Kommunernes forventede anlæg i perioden opgøres som en **omstillings- og anlægspulje (4)**, dvs. de nødvendige kommunale omstillings- og anlægsinvesteringer, der muliggør en stabil udvikling i driftsudgifterne trods store demografiske bevægelser i befolkningssammensætningen.

Det samlede økonomiske **udfordringsbillede (5)** for kommunen fremkommer her ved at se på differencen mellem de samlede indtægter og de samlede driftsudgifter tillagt den forventede omstillings- og anlægspulje.

2.2 Fokus for modellen

Modellens primære fokus er at beskrive konsekvenserne af den demografiske udvikling for den kommunale økonomi. Væsentligt er det, at fremskrivningerne af kommunens økonomi baserer sig på kendt og dokumenteret viden, dvs. at der tages udgangspunkt i borgernes faktiske behov, som de er i dag, og at disse fastholdes igennem perioden. Ændringer i økonomien kan herved ikke tilbageføres til ændringer i befolkningens behov for undervisning, pleje eller sundhedsydelser, men udelukkende til ændringer i demografien – alderssammensætning og antal borgere. Herved isoleres effekten af, hvad den demografiske udvikling har af betydning for den kommunale økonomi. Det gælder således også, at modellen ikke tager højde for betydningen af fremtidige reformer, tendenser, ændringer i borgernes behov eller ændringer i praksis. Med afsæt i ønsket om at vise betydningen af de demografiske skift er priser fastholdt på 2012-niveau, der er udgangsåret for beregning af enhedsomkostninger.

3. Det aggregerede udfordringsbillede

I dette kapitel beskrives resultaterne af fremskrivningen. Dette gøres ved først at gennemgå de to primære resultatdrivere, demografi og enhedsomkostninger, som udgangspunkt for forståelsen af det samlede resultat. Herefter fremlægges først det samlede resultat, og der stilles skarpt på enkelte deludfordringer i det samlede billede – udfordringer, der baseres på demografiske skift for bestemte befolkningsgrupper.

3.1 Udvikling i demografien i Læsø Kommune

Ses der på den samlede udvikling i befolkningstal over perioden 2012-2020 står Læsø Kommune over for en nettoafgang på 14,3% – fra 1.897 borgere i 2012 til 1.625 borgere i 2020.

Tabel 2: Samlet nettotilgang fordelt på kommuner

	Læsø	Morsø	Frederiks- havn	Thisted	Hjørring	Vest- himmerlands	Mariagerfjord	Jammerbugt	Brønderslev	Rebild	Aalborg	Region Nordjylland
Total ændring i antal	-272	-1.476	-2.836	-1.896	-2.647	-1.161	-1.190	-803	-621	-207	12.722	-387
Ændring i %	-14,3%	-6,9%	-4,6%	-4,2%	-4,0%	-3,1%	-2,8%	-2,1%	-1,7%	-0,7%	6,3%	-0,1%

Den samlede nettoafgang på 272 borgere dækker over en kraftig bevægelse i Læsø Kommunes demografiske befolkningssammensætning. Kommunen står således over for en 17,2% stigning i antallet af ældre borgere på 65+ år, en nedgang på 25,9% i antallet af erhvervsaktive borgere i aldersgruppen 18-64 år, og en forventet nedgang på 38,4% i antallet af børn og unge under 18 år. I absolutte tal forventes der i 2020 således at være 113 færre børn og unge under 18 år i kommunen, 261 færre i den erhvervsaktive alder og 102 flere ældre over 65 år.

Den demografiske udvikling i Læsø Kommune er langt mere udtalt når det gælder afgang af børn- og unge samt borgere i den erhvervsaktive alder sammenlignet med den demografiske udvikling i Region Nordjylland som helhed. I sammenligning med de øvrige kommuner i Region Nordjylland står Læsø over for den største procentvise nettoafgang i børn- og unge, og forventer således en 20%-point højere nettoafgang af *børn- og unge* frem mod 2020 sammenlignet med gennemsnittet for regionen.

Når det gælder udviklingen i den *erhvervsaktive* aldersgruppe oplever alle kommuner i regionen på nær Aalborg Kommune en nettoafgang, og også i denne kategori forventes Læsø Kommune at stå over for en markant højere nettoafgang end regionen som gennemsnit.

Endelig er den forventede procentvise stigning i antallet af *ældre borgere 65+ år* for Læsø Kommune på niveau med udviklingen i aldersgruppen for regionen som helhed.

Tabel 3: Udvikling i antallet af borgere i hvert alderssegment fordelt på kommuner (2012-2020)

	0-17 år	0-17 år i %*	18-64 år	18-64 år i %*	65+ år	65+ år i %*
Læsø	-113	-38,4%	-261	-25,9%	102	17,2%
Morsø	-797	-17,6%	-1.384	-11,2%	705	15,3%
Frederikshavn	-1.993	-16,5%	-3.100	-8,7%	2.257	16,8%
Thisted	-1.123	-11,5%	-2.587	-9,8%	1.814	20,7%
Hjørring	-1.908	-13,4%	-2.874	-7,4%	2.135	16,5%
Vesthimmerlands	-1.049	-12,6%	-1.221	-5,6%	1.109	15,0%

	0-17 år	0-17 år i %*	18-64 år	18-64 år i %*	65+ år	65+ år i %*
Mariagerfjord	-1.370	-14,7%	-1.466	-5,8%	1.646	20,7%
Jammerbugt	-833	-9,6%	-1.579	-7,1%	1.609	21,2%
Brønderslev	-639	-7,8%	-1.066	-5,2%	1.084	15,7%
Rebild	-550	-7,7%	-649	-3,8%	992	20,4%
Aalborg	192	0,5%	7.076	5,5%	5.454	16,4%
Region Nordjylland	-10.180	-8,4%	-9.111	-2,6%	18.907	17,5%

* Udvikling i % ift. aldersgruppen

Hvis man fastholder perspektivet, at borgernes behov er de samme i 2020, som de er i 2014, så står Læsø Kommune over for at skulle tilpasse udgifterne til de markant færre 0-17 årige, så der i stedet kan overføres midler til den voksende gruppe af 65+-årige. Basalt set en bevægelse, hvor pasnings- og undervisningstilbud skal tilpasses, så der kan investeres i forskellige former for ældrepleje og sundhedsaktiviteter. Læsøs udfordring er i denne sammenhæng, at man for at tilpasse 1:1 med demografien skal kunne fastholde enhedsomkostningerne inden for meget små enheder, der ikke kan slås sammen. Hvis der skal undervises på øen kan der ikke være færre en 1 skole. Læsø Kommune står ikke over for den største relative vækst i gruppen af borgere over 65, men et øget plejebæhov kan skabe et behov for højere kapacitet og dermed lægge pres på øget anlæg.

Samtidig med, at der ses dette behov for omlægning af service, betyder nedgangen i antallet af borgere i den erhvervsaktive alder, at der alt andet lige vil være færre samlede indtægter til at servicere de tilbageværende borgere. Her rammes Læsø Kommune også markant hårdere end de andre kommuner med en forventet afgang på 25,9% af befolkningsgruppen i den erhvervsaktive alder i perioden.

3.2 Enhedsomkostninger

Den anden primære driver i fremskrivningen af det økonomiske udfordringsbillede er de kommunale enhedsomkostninger, der opgøres ift. enkeltårsgange. Det vil sige en opgørelse af, hvor mange udgifter der i gennemsnit er til fx en 3-årig ift. en 10-årig ift. en 45-årig. Enhedsomkostningerne kombineret med den demografiske udvikling er således bestemmende for, hvordan udfordringsbilledet for Læsø Kommune ser ud (præsenteres i afsnit 3.3).

Som det fremgår af *Tabel 4* har Læsø Kommune de højeste kommunale enhedsomkostninger for alle aldersgrupper. En 0-17 årig i Læsø Kommune koster således 123.085 kr. og er således 27.069 kr. dyrere end den gennemsnitlige nordjyde under 18 år. En borger i den erhvervsaktive alder koster 59.392 kr. (19.902 kr. over regionsgennemsnittet), og en borger 65+ år koster kommunen 88.857 kr. (22.965 kr. over gennemsnittet). De højere enhedsomkostninger anskues i denne sammenhæng at være resultatet af kommunens geografiske placering samt befolkningsstørrelse, der gør det meget vanskeligt at skabe stordrift i de kommunale tilbud og ydelser.

Tabel 4 Kommunale enhedsomkostninger fordelt på aldersgrupper, 2012

	0-17 årige	18-64 årige	65+ årige	ikke aldersspecifikke udgifter
Brønderslev	96.419	40.257	63.929	17.428
Frederikshavn	91.264	43.805	71.018	18.614
Hjørring	94.056	40.499	68.145	16.380
Jammerbugt	92.341	40.134	62.655	16.448
Læsø	123.085	59.392	88.857	37.184
Mariagerfjord	93.646	37.644	61.745	16.234
Morsø	93.620	44.462	65.602	19.792
Rebild	85.189	31.653	60.429	14.732
Thisted	93.050	39.701	62.468	17.125

Vesthimmerlands	97.354	39.112	71.173	16.838
Aalborg	101.884	38.445	65.670	16.048
Region Nordjylland	96.016	39.490	65.892	16.759

3.3 Det samlede udfordringsbillede

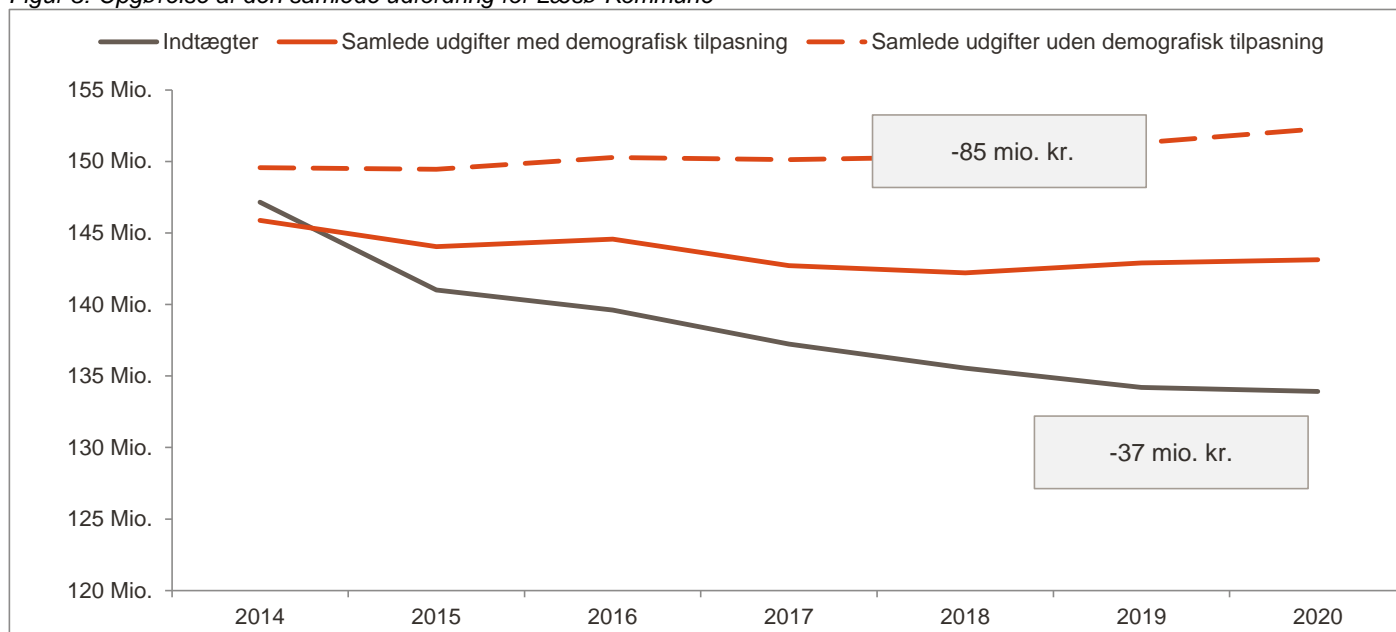
Det samlede udfordringsbillede for Læsø Kommune er på -37 mio. kr. i perioden 2014-2020 under forudsætning af, at kommunen fastholder de eksisterende enhedsomkostninger og løbende tilpasser sig den demografiske udvikling. Fordeles den tilpasning ud på befolkningen i 2020, svarer det til et tilpasningsbehov på 22.618 kr. pr. borger. Læsø Kommune er dermed den kommune i regionen, der står over for den største samlede udfordring pr. borger.

Er det ikke muligt for Læsø Kommune at tilpasse omkostningerne til den demografiske udvikling, fordi det i praksis kræver, at kommunen evner at fjerne udgifter i samme takt som nettoafgangen, kan udfordringen, med det forventede anlægsniveau, i stedet vise et samlet underskud for perioden 2014-2020 på -85 mio. kr. i stedet, hvilket er en enorm udfordring set i forhold til kommunens samlede budget.

Når der ses på, hvad det i realiteten kræver at gennemføre en 1:1 tilpasning er der en stor sandsynlighed for, at udfordringsbilledet er højere end de -37 mio. kr. Det skyldes, som det også tidligere har været fremhævet, at strukturen på nogle områder ikke længere kan tilpasses og at man således skal forsøge at tilpasse på anden vis.

Det samlede spænd mellem indtægter og udgifter for Læsø Kommune, der udgør det aggregerede udfordringsbillede, er vist nedenfor for perioden 2014-2020.

Figur 3: Opgørelse af den samlede udfordring for Læsø Kommune

Det er her interessant, at Læsø i begyndelsen af perioden faktisk forventes at have et overskud, men at dette meget hurtigt omdannes til et underskud, der igennem perioden kun bliver større. Som det også fremgår af kurverne ses der en tendens til, at indtægterne falder markant hurtigere end de samlede udgifter, hvilket er med til at give udfordringen.

Tabel 5: Forventede indtægter og udgifter for Læsø Kommune, 2014-2020

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	i alt 2014-2020
Indtægter (mio. kr.)	147	141	140	137	136	134	134	969
Samlede udgifter tilpasset demografien (mio. kr.)	146	144	145	143	142	143	143	1.005
Samlede udgifter uden tilpasning (mio. kr.)	150	149	150	150	150	151	152	1.053
Anlægs- og renteudgifter (mio. kr.)	1	1	1	1	1	1	1	4
Forventninger til afdrag på gæld (mio. kr.)	1	1	1	1	1	1	1	7
Anlægs- og renteudgifter pr. person (kr.)	323	325	302	307	300	306	308	310
Anlægs- og renteudgifter (gns. for kommuner)	2.316	2.078	1.914	1.838	1.930	1.932	1.934	1.992

Et vigtigt element i fremskrivningen af kommunens samlede udfordring er forventningen til de nødvendige anlægsinvesteringer i perioden. Forventningen til anlægsniveauet lægges oven i de demografisk tilpassede udgifter og sammenholdes med indtægterne, der også er tilpasset den demografiske udvikling. Forventninger til anlæg i perioden er illustreret i tabellen ovenfor. Anlægs- og renteniveauet for Læsø er sat til 1 mio. kr. hvert år i perioden. Det dækker over, at der faktisk ikke budgetteres med anlæg i perioden, men at den sum fra 2014 og frem udelukkende udgør renteudgifter. Der er således ikke afsat midler til øget anlæg for at kunne håndtere omstillingen på ældreområdet. Det må så forventes, at stigningen i plejebehovet skal klares på anden vis – fx ved øget hjemmepleje.

Udfordringen viser kun resultatet af det skattefinansierede område, hvorfor afdrag ikke er med, men alt andet lige vil stigende forventninger til afdrag lægge beslag på en større del af de frie midler eller betyde stigende renter i perioden, eftersom kommunen så skal afdrage på gælden gennem optagelse af nye lån. Sammenhængen mellem hhv. puljen til anlæg & renter samt forventningerne til afdrag skal derfor tages med i vurderingen af udfordringsbilledets størrelse.

Tabel 6 viser udviklingen i gæld pr. indbygger i perioden 2007-2013, og heraf fremgår det, at Læsø har et voksende langsigtet gælds niveau, og i 2013 et markant højere niveau af gæld pr. indbygger set i forhold til niveauet i regionen. Den høje andel af langsigtet gæld må formodes at indskrænke kommunens råderum betydeligt ift. at kunne omstille og tilpasse driften til den demografiske udvikling.

Tabel 6: Langfristet gæld pr. indbygger for alle kommuner i Region Nordjylland (kr.), 2007-2013

Langfristet gæld pr. 1/1 pr. indb.	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Udvikling 2007- 2013
Morsø	8.022	9.719	12.141	11.958	14.980	15.477	21.502	168%
Thisted	13.400	15.531	16.269	16.404	16.148	16.185	18.263	36%
Brønderslev	11.388	12.698	12.344	12.661	12.842	12.688	14.811	30%
Frederikshavn	14.928	14.965	15.439	15.760	16.809	16.352	19.751	32%
Vesthimmerlands	16.400	19.300	19.382	20.230	22.743	22.043	24.824	51%
Læsø	16.891	20.976	25.086	26.766	23.421	23.849	26.795	59%

Rebild	11.834	11.937	11.691	11.566	12.123	11.501	11.633	-2%
Mariagerfjord	15.436	15.539	16.381	16.383	16.876	17.292	17.273	12%
Jammerbugt	9.280	9.219	8.439	9.600	10.707	12.136	13.499	45%
Aalborg	5.701	5.944	6.030	5.934	6.923	6.593	6.965	22%
Hjørring	14.205	14.325	16.206	16.149	16.965	18.007	18.233	28%
<i>Gennemsnit</i>	<i>10.743</i>	<i>11.367</i>	<i>11.803</i>	<i>11.928</i>	<i>12.839</i>	<i>12.824</i>	<i>14.094</i>	31%

Det er Implements vurdering, at udfordringsbilledet godt kan være større end de -37 mio. kr. som fremskrivningen viser for perioden 2014-2020. Det skyldes, at de demografisk tilpassede driftsudgifter er stabile i perioden trods faldet i befolkningen – særligt forventes stigende udgifter til ældre og sundhed, mens det samtidig antages, at kommunen kan tilpasse 1:1 til ændringer i gruppen af børn fra 0-17 år. Der må således påregnes et fald i indtægterne mens det kan være vanskeligt at opnå de driftsbesparelser som fremskrivningen forudsætter. Hvor stor den præcise udfordring er vil også afhænge af, hvor langt man på nuværende tidspunkt er med omstillingen og hvilke muligheder man reelt har til rådighed for at sikre faste enhedsomkostninger trods fald i befolkningsgrundlaget.

3.4 Delelementer i udfordringsbilledet

I dette afsnit ses nærmere på, hvordan udfordringsbilledet ser ud ift. tilpasninger for enkelte aldersgrupper. Med udgangspunkt i de tre overordnede aldersgrupper 0-17 år, 18-64 år samt 65+ år illustreres størrelsen af de aggregerede tilpasningskrav i Læsø kommune. Det vil sige, hvor stor tilpasningen er i hele perioden 2014 til 2020 givet, at kommune skal tilpasse sig 1:1 til den demografiske udvikling og fastholde enhedsomkostningerne, samt hvor meget budgettet skal være reduceret i 2020 sammenlignet med udgangspunktet.

3.4.1 Tilpasningsbehov ift. aldersgruppen 0-17 år

Givet den demografiske udvikling, der viser en nettoafgang for gruppen af borgere 0-17 år i størrelsesordenen 113 borgere, er der et markant tilpasningsbehov ift. velfærdsområder rettet specifikt mod denne gruppe. Det samlede tilpasningsbehov som konsekvens af nedgangen illustreres i tabellen nedenfor.

Tabel 7: Oversigt over tilpasningsbehov som konsekvens af nettoafgang i aldersgruppen 0-17 år (2012-priser)

Tilpasningsbehov for 0-17 årige ift. 2014	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	I alt
Brønderslev	-	8 Mio.	16 Mio.	22 Mio.	28 Mio.	33 Mio.	37 Mio.	144 Mio.
Frederikshavn	-	20 Mio.	38 Mio.	54 Mio.	65 Mio.	75 Mio.	82 Mio.	335 Mio.
Hjørring	-	20 Mio.	41 Mio.	57 Mio.	71 Mio.	83 Mio.	93 Mio.	365 Mio.
Jammerbugt	-	10 Mio.	20 Mio.	29 Mio.	36 Mio.	40 Mio.	44 Mio.	179 Mio.
Læsø	-	1 Mio.	2 Mio.	3 Mio.	4 Mio.	5 Mio.	5 Mio.	20 Mio.
Mariagerfjord	-	13 Mio.	29 Mio.	42 Mio.	54 Mio.	62 Mio.	69 Mio.	269 Mio.
Morsø	-	6 Mio.	13 Mio.	17 Mio.	20 Mio.	26 Mio.	28 Mio.	111 Mio.
Rebild	-	5 Mio.	10 Mio.	16 Mio.	20 Mio.	24 Mio.	27 Mio.	102 Mio.
Thisted	-	11 Mio.	21 Mio.	29 Mio.	37 Mio.	43 Mio.	48 Mio.	189 Mio.
Vesthimmerlands	-	12 Mio.	25 Mio.	37 Mio.	46 Mio.	52 Mio.	59 Mio.	230 Mio.

Aalborg	-	6 Mio.	11 Mio.	4 Mio.	-9 Mio.	-33 Mio.	-60 Mio.	-81 Mio.
Region Nordjylland	-	113 Mio.	226 Mio.	309 Mio.	371 Mio.	411 Mio.	432 Mio.	1.862 Mio.

Som det fremgår af tabellen, er der for Læsø Kommune et behov for en reduktion af udgifterne til gruppen svarende til 5 mio. kr. i 2020 i relation til udgiftsniveauet for 2014, hvis man skal følge den demografiske udvikling. Alene på folkeskoleområdet svarer det til en budgetreduktion på 34% ift. 2012. Over årene svarer giver det en samlet reduktion i udgifter på 20 mio. kr., hvor besparelser tidligt i perioden dog akkumulerer hen over årene, så de samme udgifter ikke skal reduceres flere gange. En besparelse på 1 mio. kr. i 2015 akkumulerer således til en samlet besparelse på 6 mio. kr. i perioden. Dette illustrerer også vigtigheden af at gennemføre tilpasninger, så hurtigt det kan lade sig gøre. Ventes der omvendt med at gennemføre påkrævede tilpasninger, bliver tilpasningsudfordringen hurtigt meget stor. I relation til det samlede udfordringsbillede forudsættes det i de -37 mio. kr., at kommunen faktisk lykkes med at reducere udgifterne i den hastighed, det skitseres ovenfor.

3.4.2 Tilpasningsbehov ift. aldersgruppen 65+ år

I perioden 2012-2020 forventes en stigning i antallet af ældre i Læsø Kommune på 102 borgere, hvoraf nogle vil have behov for pleje. I modellen antages det, at andelen af ældre med behov for pleje er uændret, og at plejetyngden for den enkelte ikke ændres set i forhold til i dag. Under forudsætning af, at enhedsudgifterne til aldersgruppen i Læsø Kommune dermed holdes konstante, medfører dette et øget udgiftsbehov til borgere i aldersgruppen 65+. Tabellen nedenfor illustrerer den løbende udvikling og det samlede investeringskrav, der følger af flere borgere på området.

Tabel 8: Oversigt over tilpasningsbehov som konsekvens af nettotilgang i aldersgruppen 65+ år (2012-priser)

Tilpasningsbehov for 65+ årige ift. 2014	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	I alt
Brønderslev	-	3 Mio.	7 Mio.	11 Mio.	15 Mio.	19 Mio.	24 Mio.	81 Mio.
Frederikshavn	-	6 Mio.	13 Mio.	28 Mio.	38 Mio.	54 Mio.	67 Mio.	206 Mio.
Hjørring	-	7 Mio.	12 Mio.	19 Mio.	27 Mio.	36 Mio.	47 Mio.	148 Mio.
Jammerbugt	-	4 Mio.	9 Mio.	13 Mio.	20 Mio.	27 Mio.	35 Mio.	108 Mio.
Læsø	-	0 Mio.	1 Mio.	0 Mio.	1 Mio.	2 Mio.	2 Mio.	6 Mio.
Mariagerfjord	-	4 Mio.	9 Mio.	14 Mio.	19 Mio.	25 Mio.	33 Mio.	104 Mio.
Morsø	-	2 Mio.	1 Mio.	2 Mio.	4 Mio.	4 Mio.	6 Mio.	18 Mio.
Rebild	-	3 Mio.	8 Mio.	11 Mio.	15 Mio.	20 Mio.	24 Mio.	80 Mio.
Thisted	-	1 Mio.	9 Mio.	14 Mio.	19 Mio.	28 Mio.	33 Mio.	104 Mio.
Vesthimmerlands	-	3 Mio.	6 Mio.	10 Mio.	13 Mio.	18 Mio.	25 Mio.	77 Mio.
Aalborg	-	17 Mio.	36 Mio.	57 Mio.	79 Mio.	108 Mio.	134 Mio.	431 Mio.
Region Nordjylland	-	50 Mio.	111 Mio.	180 Mio.	250 Mio.	341 Mio.	430 Mio.	1.362 Mio.

Som følge af investeringsbehovet i de enkelte år er der for Læsø Kommune et samlet merudgiftsbehov ift. de 65+-årige på 6 mio. kr. i perioden 2014 til 2020 eller en stigning på ca. 10% af det samlede budget målt ift. 2012..

3.4.3 Overblik over den samlede påvirkning af indtægterne

Der ses i perioden 2012-2020 en samlet nettoafgang af borgere fra kommunen på 265 borgere, hvilket har stor betydning for de samlede indtægter til kommunen. Den forholdsvis høje nettoafgang dækker bl.a. over et fald i antallet i den erhvervsaktive alder på 261 borgere. Dette fald er med til at drive et fald i de samlede skatteindtægter; et fald, der i forhold til modellens beregninger ikke modsvares fuldt ud af en stigning i udligning og tilskud.

Tabel 9: Oversigt over samlet fald i indtægter sammenlignet med 2014 (2012-priser), primært drevet af færre i den erhvervsaktive alder

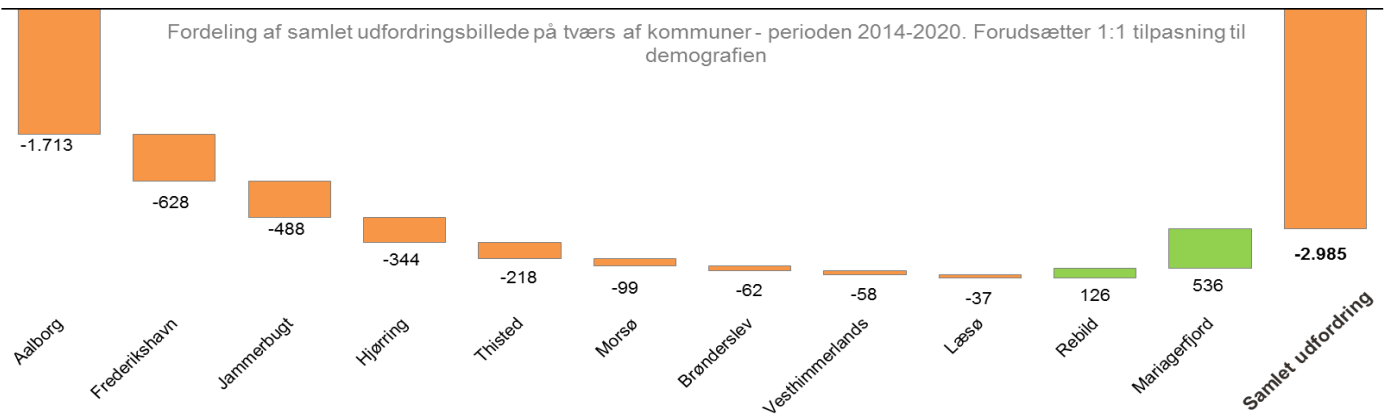
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Samlet fald i indtægter
Brønderslev	0 Mio.	-31 Mio.	-35 Mio.	-40 Mio.	-45 Mio.	-45 Mio.	-47 Mio.	-242 Mio.
Frederikshavn	0 Mio.	-71 Mio.	-94 Mio.	-115 Mio.	-135 Mio.	-146 Mio.	-155 Mio.	-716 Mio.
Hjørring	0 Mio.	-65 Mio.	-87 Mio.	-108 Mio.	-126 Mio.	-138 Mio.	-147 Mio.	-670 Mio.
Jammerbugt	0 Mio.	-37 Mio.	-43 Mio.	-52 Mio.	-59 Mio.	-59 Mio.	-59 Mio.	-309 Mio.
Læsø	0 Mio.	-6 Mio.	-8 Mio.	-10 Mio.	-12 Mio.	-13 Mio.	-13 Mio.	-61 Mio.
Mariagerfjord	0 Mio.	-43 Mio.	-53 Mio.	-63 Mio.	-72 Mio.	-79 Mio.	-80 Mio.	-391 Mio.
Morsø	0 Mio.	-21 Mio.	-31 Mio.	-40 Mio.	-46 Mio.	-53 Mio.	-58 Mio.	-249 Mio.
Rebild	0 Mio.	-22 Mio.	-25 Mio.	-27 Mio.	-28 Mio.	-28 Mio.	-26 Mio.	-155 Mio.
Thisted	0 Mio.	-46 Mio.	-59 Mio.	-72 Mio.	-83 Mio.	-89 Mio.	-96 Mio.	-445 Mio.
Vesthimmerlands	0 Mio.	-41 Mio.	-54 Mio.	-65 Mio.	-78 Mio.	-85 Mio.	-89 Mio.	-412 Mio.
Aalborg	0 Mio.	-53 Mio.	21 Mio.	90 Mio.	160 Mio.	240 Mio.	322 Mio.	779 Mio.
Region Nordjylland	0 Mio.	-435 Mio.	-467 Mio.	-502 Mio.	-523 Mio.	-496 Mio.	-448 Mio.	-2.871 Mio.

Samlet set reduceres indtægtsniveauet i Læsø Kommune i perioden 2014-2020 således med 4,8%, svarende til -61 mio. kr. sammenlignet med indtægtsniveauet i 2014. Læsø Kommune rammes således markant hårdere end andre kommuner ift. relativ nedgang i indtægterne da kommunen med det næststørste indtægtsfald kun oplever en reduktion på 2,2%. De 61 mio. kr. er ressourcer, som kommunen ikke har til at levere service til borgerne i perioden. Ligesom det er tilfældet med de andre delelementer af udfordringen, indgår faldet i indtægter i den samlede opgørelse af udfordringsbilledet for kommunen – se Figur 3 med opgørelse af den samlede udfordring. Udfordringen for Læsø er i det perspektiv stor, fordi man både skal tilpasse sig markant ift. gruppen af 0-17 årige, investere i gruppen af 65+ årige og samtidig klare sig med markant færre ressourcer.

3.4.4 Sammenligning på tværs af kommuner

Dette afsnit detaljerer resultaterne på tværs af kommunerne for i højere grad at give de enkelte kommuner mulighed for at sammenligne sig med de andre kommuner. Afsnittet giver ikke yderligere forklaringer på kommunens egne tal, men tillader, at der kigges på tværs for derved at kunne forklare og nuancere forskelle i kommunernes tal.

Figur 4: Opgørelse af den samlede udfordring for Læsø Kommune set i forhold til de andre kommuner

Tabel 10: Oversigt enhedsomkostninger i perioden 2012-2020¹ for 0-17 årige – (2012 priser med afsæt i realiserede udgifter 2012)

0-17 årige	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Brønderslev	96.419	96.611	96.265	96.492	96.462	96.673	96.907	97.178	97.117
Frederikshavn	91.264	91.226	91.536	91.992	92.408	92.675	92.995	93.414	93.848
Hjørring	94.056	94.950	94.990	95.297	95.328	95.628	95.967	96.196	96.355
Jammerbugt	92.341	92.842	92.965	93.029	93.236	93.084	93.414	93.818	93.810
Læsø	123.085	125.036	129.189	128.314	133.534	134.806	135.635	136.619	134.873
Mariagerfjord	93.646	93.611	93.772	94.297	94.337	94.494	94.430	94.832	95.397
Morsø	93.620	94.340	94.364	94.887	95.512	96.301	97.514	96.902	97.748
Rebild	85.189	85.539	85.751	86.061	86.214	86.379	86.240	86.288	86.547
Thisted	93.050	93.450	93.745	94.215	94.360	94.999	95.137	95.348	95.260
Vesthimmerlands	97.354	97.184	97.254	98.086	98.282	98.132	98.254	99.040	99.161
Aalborg	101.884	102.315	102.354	102.500	102.472	102.633	102.659	102.872	102.856
Region Nordjylland	96.016	96.418	96.537	96.883	97.024	97.252	97.458	97.743	97.904

¹ Der er mindre variationer i enhedsomkostninger idet beregningerne tager udgangspunkt i nogle mere finmaskede aldersgrupperinger end de viste. Underliggende bevægelser i disse aldersgrupper giver små forskelle i enhedsomkostninger for aldersgrupperne 0-17 år, 18-64 år, 65+ år.

Tabel 11: Oversigt enhedsomkostninger i perioden 2012-2020² for 65+ årige – (2012 priser med afsæt i realiserede udgifter 2012)

65+ årige	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Brønderslev	63.929	63.761	62.921	62.742	62.504	62.670	62.648	62.613	62.620
Frederikshavn	71.018	70.670	70.369	69.849	69.575	70.060	70.207	70.542	70.726
Hjørring	68.145	67.662	66.915	66.555	66.312	66.207	66.059	66.051	66.207
Jammerbugt	62.655	62.318	61.256	60.916	60.574	60.246	60.314	60.359	60.674
Læsø	88.857	88.604	89.195	88.919	90.262	89.718	90.498	93.108	93.867
Mariagerfjord	61.745	61.184	60.750	60.614	60.333	60.075	60.050	59.947	59.982
Morsø	65.602	65.110	64.438	64.182	63.534	63.216	63.526	63.038	62.865
Rebild	60.429	59.811	59.278	58.793	59.115	58.943	58.931	58.984	59.085
Thisted	62.468	62.267	61.537	60.763	60.748	60.451	60.256	60.366	60.191
Vesthimmerlands	71.173	70.478	69.914	69.512	69.168	69.016	68.919	69.081	69.490
Aalborg	65.670	65.387	64.730	64.342	63.980	63.755	63.600	63.656	63.694
Region Nordjylland	65.892	65.500	64.846	64.435	64.142	64.005	63.929	63.976	64.038

Tabel 12: Oversigt forventede anlægsudgifter pr. person 2012-2020

Forventede anlægsudgifter pr. person (2012 priser)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Brønderslev	2.346	1.540	2.335	2.228	1.641	1.644	1.646	1.647	1.648
Frederikshavn	6.445	2.362	2.481	1.868	1.835	1.574	1.582	1.590	1.596
Hjørring	2.739	2.213	1.899	2.182	1.808	1.272	2.001	2.009	2.015
Jammerbugt	2.460	3.748	3.673	2.930	1.803	1.943	2.000	2.055	2.109
Læsø	18.373	1.257	323	325	302	307	300	306	308
Mariagerfjord	4.833	2.765	2.137	1.653	1.818	1.580	1.584	1.587	1.589
Morsø	6.959	7.857	2.616	2.766	2.797	2.852	2.862	2.871	2.880
Rebild	3.163	3.485	2.803	2.499	2.400	2.381	2.380	2.379	2.376
Thisted	3.219	2.470	2.484	2.986	2.539	2.401	2.411	2.420	2.426
Vesthimmerlands	4.146	1.745	2.657	2.499	2.644	2.781	2.926	2.937	2.944
Aalborg	1.591	1.718	2.000	1.628	1.655	1.708	1.698	1.688	1.678
Region Nordjylland	3.199	2.412	2.316	2.078	1.914	1.838	1.930	1.932	1.934

² Der er mindre variationer i enhedsomkostninger idet beregningerne tager udgangspunkt i nogle mere finmaskede aldersgrupperinger end de viste. Underliggende bevægelser i disse aldersgrupper giver små forskelle i enhedsomkostninger for aldersgrupperne 0-17 år, 18-64 år, 65+ år.

Tabel 13: Oversigt forventede afdrag pr. person 2012-2020

Forventede afdrag pr. person (2012 priser)	2012*	2013*	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Brønderslev	-	-	861	872	883	893	894	895	895
Frederikshavn	-	-	1.029	1.130	1.259	1.341	1.349	1.355	1.361
Hjørring	-	-	779	836	874	927	931	935	937
Jammerbugt	-	-	629	800	873	917	919	920	921
Læsø	-	-	535	563	585	600	608	620	624
Mariagerfjord	-	-	794	822	849	874	876	877	878
Morsø	-	-	694	836	863	891	898	905	910
Rebild	-	-	1.397	1.195	1.241	1.324	1.324	1.323	1.322
Thisted	-	-	873	876	881	897	901	904	906
Vesthimmerlands	-	-	955	1.027	1.064	1.092	1.096	1.100	1.103
Aalborg	-	-	349	336	324	320	318	316	314
Region	-	-	694	719	744	768	768	768	768

*Der er ikke foretaget sammenligninger af afdrag for den historiske periode. Afdrag indgår ikke i beregningerne, så tallene anvendes i højere grad til at vurdere det fremadrettede niveau.

4. Perspektiver

Tilpasning til den demografiske udvikling afstedkommer forskellige tilpasningsbehov fra kommune til kommune. Der er ingen ensartet løsning, der kan gennemføres på tværs. Læsø Kommune er i denne sammenhæng markant udfordret og har et andet løsningspektrum end de andre deltagende kommuner. Det skyldes dels forskelle i rammevilkår som befolkningsstørrelse og geografi, dels at de demografisk tilpassede udgifter i absolutte termer nærmest ikke reduceres i perioden. Med en markant nedgang i andelen af erhvervsaktive borgere (-25,9%) er der samtidig udsigt til, at Læsø mister væsentlige indtægter. I forhold til indbyggertal er der ingen andre kommuner, der forventer samme fald i indtægter i perioden 2014-2020. Samtidig er der indikationer på, at kommunen kan få vanskeligheder med at gennemføre tilpasningen 1:1, fordi omstillingen vanskeligt understøttes af større strukturændringer som det kan i de andre kommuner. Noget, der i øvrigt heller ikke budgetteres med.

Analysens fokus er ikke at anvise konkrete løsninger i forhold til, hvordan kommunerne skal arbejde med omstillingen. I stedet tilbyder Implement i forlængelse af rapportens resultater sparring til forståelse af indholdet samt konkret sparring til, hvordan man potentielt kan arbejde videre med muligheder og udfordringer.

5. Bilag

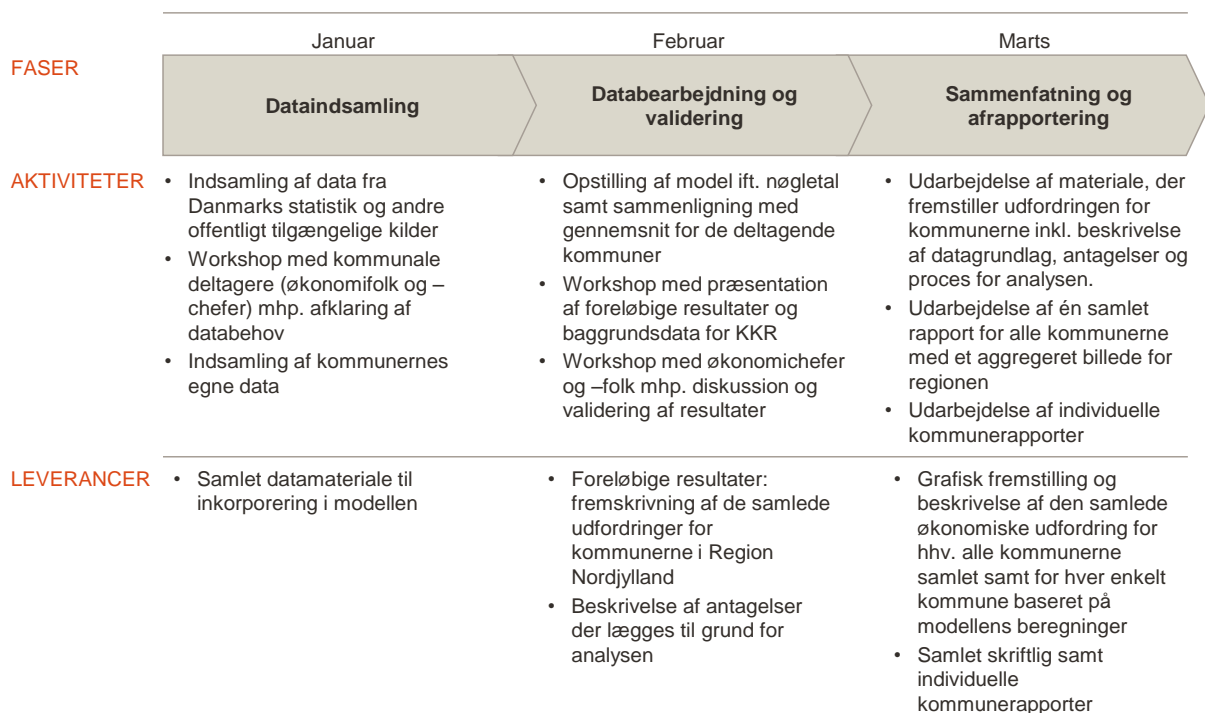
5.1 Bilag 1: Proces, dataindsamling og -kilder

Projektet har løbet over tre måneder fra januar til marts 2014, og processen er skitseret i figur 5. Implement har indledningsvist indsamlet en lang række data fra offentligt tilgængelige kilder, og der er afholdt workshop med deltagere fra kommunerne i regionen med henblik på afklaring af databehov og ønsker til data, som kommunerne selv har skullet indsamle og bidrage med til modellen.

Implement har efter indsamling af alle data opstillet modellen og foretaget beregninger. Der er afholdt workshop med præsentation af væsentlige forudsætninger og input for KDK samt en efterfølgende workshop med relevante økonomifolk og -chefer med henblik på diskussion og validering af data og resultater. Herudover har der løbende i processen været dialog mellem Implement og centralt placerede økonomichefer og medarbejdere med henblik på at kvalificere det foreliggende datagrundlag og sikre, at det indledende beregningsgrundlag er validt.

På den baggrund har Implement udarbejdet en rapport, der opsummerer det samlede billede af udfordringen på tværs af kommunerne i Region Nordjylland. Der er endvidere udarbejdet kommunespecifikke rapporter til alle kommunerne.

Figur 5: Proces

I tabel 13 fremgår det, hvilke data der indgår i modellen, samt de kilder data er hentet fra. Alle data fra offentligt tilgængelige registre er trukket ultimo januar 2014. Med undtagelse af data om befolkningsfremskrivning, kommunernes forventninger til fremadrettet udvikling og data vedr. kommunale indtægter 2012-2014 er alle data fra 2012, da det på tidspunktet for analysen var det seneste år med komplette data for alle områder.

Tabel 14: Oversigt over datakilder

Data	Kilde
Kommunale indtægter og udgifter	
Kommunale kontoplan	www.dst.dk REGK31
Tabeller for kommunal udligning	http://oim.dk/arbejdsomraader/kommunal-og-regionaloekonomi/tilskud-og-udligning/tilskud-og-udligning.aspx
Særlige kommunale tilskud	Økonomi- og Indenrigsministeriet http://oim.dk/arbejdsomraader/kommunal-og-regionaloekonomi/tilskud-og-udligning/tilskud-og-udligning.aspx
Skatteindtægter (fordelt på skatteprovenu fra skattegrundlag, grundskyld og selskabsskat)	Kommunen
Investeringer og forventninger til investeringer (anlægsudgifter og renteudgifter)	Kommunen
Forventede udgifter til plejehjem, hjemmepleje og BPA-ordning	Kommunen
Befolkning	
Folketal den 1. i kvartalet efter kommune, køn, alder, civilstand, herkomst, oprindelsesland og statsborgerskab	www.dst.dk FOLK1
Befolkningsfremskrivning 2013 efter kommune, køn og alder	www.dst.dk FRKM113
Befolkningsfremskrivning 2013 efter køn, alder, herkomst og landegruppe	www.dst.dk FRDK113
Befolkningsfremskrivning 2013 efter region/landsdel, køn og alder	www.dst.dk FRLD113
Arbejdsmarked og sociale ydelser	
Indkomst i alt efter område, enhed, køn, alder og indkomstinterval	www.dst.dk INDKP5
Modtagere af folke- og førtidspension mv. (pr. januar) efter område, pensionsform, alder og køn	www.dst.dk PEN11, Kommunen
Husstande med boligsikring i december efter område og boligsikringsart	www.dst.dk BOST11
Beskæftigede (bopæl) efter område, branche (DB07), socioøkonomisk status, herkomst, alder og køn	www.dst.dk RASB11
Jobindsats	www.jobindsats.dk
Forventninger om antal årlige tilkendegivelser af ressourceforløb og fleksjob	Kommunen
Forventninger om antal årlige tilkendegivelser af førtidspension med 35% refusion	Kommunen
Børne- og ungeområdet	
Timetildeling for klassetrin	UVM undervisningstimetæl
Fordeling af folkeskoleelever	UVM EGS Elevbestand
Sundhedsområdet	
Hele befolkningen efter område, diagnosegruppe, nøgletal, alder og køn	www.dst.dk INDAMP02
Data vedrørende KMF fordelt på aldersgrupper	Kommunen
Ældre	
Hjemmehjælp, frit valg (visiterede timer pr. uge) efter område, ydelsestype, alder og køn	www.dst.dk AED022
Data til hjemmeplejepriser	http://www.fritvalgsdatabasen.dk/kommunereport
Aldersfordeling af borgere på plejehjem	Kommunen
Fordeling af borgere mellem plejehjem	Kommunen
Økonomien for plejehjem og hjemmeplejen	Kommunen

5.2 Bilag 2: Antagelser bag modellen

Der er i indeværende bilag redegjort for de forudsætninger og antagelser, der ligger til grund for analysen for at sikre gennemsigtighed for læseren. Alle antagelser har naturligt en række konsekvenser, og det er ikke sigtet med indeværende bilag at oplyse en udtømmende beskrivelse af de konsekvenser, der er forbundet med hver enkelt antagelse. Sigtede er alene at skabe transparens omkring de valg og antagelser, implementeret i samarbejde med projektkommunerne har foretaget for at kunne fremskrive indtægter og udgifter.

Tabel 15: Antagelser, beskrivelse og anvendelse af data

Overordnede antagelser om modellen		
Antagelse	Beskrivelse	Anvendelse
Den gennemsnitlige borger i 2012 og 2020 er ens.	Karakteristika og adfærd for den gennemsnitlige kommunale borger er uændret over perioden.	Forskelle mellem 2012 og 2020 kan udelukkende henføres til ændringen af antallet af borgere i perioden – borgernes ændrede behov for ydelser.
Prisudviklingen over perioden er nul.	Tilskud, lønninger og priser for ydelser og varer deflateres (justeres for inflation) til 2012-priser. Inflation er sat til 0% over hele perioden.	Udgifter og indtægter er direkte sammenlignelige over perioden. Forskelle kan ikke henføres til prisudvikling.
Danmarks Statistiks befolkningsfremskrivning bruges som underliggende fremskrivning.	Danmarks Statistiks befolkningsfremskrivning er valgt pga. offentlig tilgængelighed og for konsistens på tværs af kommuner.	Befolkningsudviklingen afspejler udviklingen i DST's fremskrivning. Eftersom fremskrivninger for alle kommuner følger DST, er de direkte sammenlignelige.
Realiserede tal for 2012 er basis for enhedsomkostninger.	Realiserede tal for 2012 er basis for fremskrivning af enhedsomkostninger.	Udviklingen i enhedsomkostninger er drevet af befolkningsudviklingen.
Kommunernes udligning og tilskud følger ØIM's udmeldinger herom for 2012-2014. I overslagsårene følger kommunernes udligning ØIM's udligningsmodel for 2013.	Kommunernes udligningsbeløb og tilskud stemmer overens med ØIM's udmeldinger for 2012-2014. Fremadrettet beregnes disse ud fra ØIM's udligningsmodel pr. 2013.	Udlignings- og tilskudsindtægter følger så vidt muligt kommunernes forventninger herom og beregnes ud fra den senest kendte model.
Årlige anlægs- og renteudgifter opgøres ud fra kommunernes estimater herom. Anlægsudgifter, som kommunerne ikke kan estimere, fremskrives som sidst kendte år.	Kommunerne afleverer estimater omkring anlægs- og renteudgifter, så langt frem kendes. Senere anlægs- og renteudgifter, end kommunen kan redegøre for, fremskrives med sidste kendte estimat.	Anlægs- og renteudgifter baserer sig på kommunens estimater, så langt frem kendes eller kan estimeres af kommunen.
Kommunale indtægter		
Antagelse	Beskrivelse	Anvendelse
Bloktilskuddet til landets kommuner er fastsat af ØIM for 2012-2014 og følger derefter udviklingen i landets samlede indbyggertal.	Det samlede bloktilskud til fordeling blandt landets kommuner vokser i takt med en voksende landsbefolkning.	Bloktilskuddet vokser i takt med et øget behov for tilskud.
Udviklingen i udskrivningsgrundlaget er drevet af antallet af beskæftigede borgere.	Fremskrivninger af udskrivningsgrundlaget beregnes som bruttoindkomsten af beskæftigede borgere givet de aldersfordelte gennemsnitsindkomster for 2012 (ingen lønudvikling). Udskrivningsgrundlaget justeres ift. den inflationskorrigerede udvikling i beløbet i perioden 2012-2014.	Udskrivningsgrundlaget følger ændringen i befolkningsudviklingen og sammensætningen.

Beskæftigelsestilskud til kommunerne er fastholdt ved 2014-niveau i overslagsårene.	2014 er sidst kendte periode for beskæftigelsestilskuddet og dermed bedste bud på, hvordan tilskuddet fremadrettet skal fremskrives. For 2013 anvendes de netop korrigerede tal.	Sandsynligheden for at blive ledig over perioden ændres ikke for de enkelte kommuner, men antallet af ledige må forventes at falde som konsekvens af færre borgere.
---	--	---

Kommunernes tilstand vedr. grund- og ejendomskatter er uændret i overslagsårene.	Grundskyld, dækningsafgifter og selskabsskatter fremskrives fladt i overslagsårene.	Der forventes ingen ændringer i indtægter fra grunde og ejendomme ift. 2014-niveauet.
--	---	---

Særlige tilskud til kommunerne er fastholdt ved 2014-niveau i overslagsårene, med undtagelse af tilskud, kommunerne har gjort opmærksom på, ophører.	Særlige tilskud til kommunerne er fastholdt ved 2014-niveau i overslagsårene. Visse tilskud ophører fra og med 2015 som følge af indberetninger fra kommunerne.	Det forventes, at kommunerne fremadrettet modtager de sidst kendte særlige tilskud i overslagsårene.
--	---	--

Arbejdsmarked og sociale ydelser		
Antagelse	Beskrivelse	Anvendelse

Kommunernes aldersbestemte ledighed er konstant over perioden.	Den aldersfordelte erhvervs- og beskæftigelsesfrekvens er konstant over perioden, hvormed den aldersfordelte ledighed nødvendigvis også er.	Kommunernes ledighed og beskæftigelse er drevet af befolkningsudviklingen.
--	---	--

Aldersfordelingen inden for hver kommune af personer på dagpenge, kontanthjælp, sygedagpenge og revalidering er konstant over perioden.	Frekvenserne på tværs af aldersgrupper for personer, der modtager dagpenge, kontanthjælp, sygedagpenge og revalidering, er fastlagt ud fra fordelingen i 2012.	Udviklingen i antallet af modtagere af dagpenge, kontanthjælp, sygedagpenge og revalidering er drevet af befolkningsudviklingen.
---	--	--

Aldersfordelingen af førtidspensionstilkendelser i hver kommune er konstant. Personer på afsluttede tilkendelser udfases med alderen.	Der beregnes en samlet aldersfordeling for antallet af førtidspensionister i 2012 og 2013. Nye tilkendelser, svarende til kommunens forventninger, fordeles ud fra denne fordelingsnøgle. Nye tilkendelser bliver tilkendt efter nyeste ordning.	Metoden sikrer langsom udfasning af tidligere ordning og sørger samtidig for, at antallet af borgere stemmer overens med kommunernes forventninger.
---	--	---

Enhedspriserne til dagpenge, kontanthjælp, sygedagpenge, revalidering og førtidspension fastholdes på 2012-niveau.	I 2012 udregnes der en enhedspris for hver af ydelserne. Udgifter for hver ydelse påvirkes derfor kun af antallet af ydelsesmodtagere i hver kommune.	Udviklingen i udgifter til dagpenge, kontanthjælp, sygedagpenge og revalidering er drevet af befolkningsudviklingen.
--	---	--

Der tages ikke højde for fremtidige reformer af arbejdsmarkedet, socialområdet og folkeskoler.	Effekten af fremtidige reformer er så uvis på nuværende tidspunkt, at det bedste bud for fremtiden er, hvad vi kender til på nuværende tidspunkt (2012).	Kommunale indtægter og udgifter er upåvirket af fremtidige reformer.
--	--	--

Børne- og ungeområdet		
Antagelse	Beskrivelse	Anvendelse
Udgifter til folkeskoler er drevet af udviklingen af elever i de forskellige klassetrin.	Udgifter til folkeskoler fordeles ud på klassetrin ud fra kommunens klassestørrelser og timeinddeling for at finde en pris pr. klassetrin pr. elev. Udgifterne fremskrives derefter ud fra udviklingen i demografien.	Udgifter til folkeskoler tager højde for udviklingen i den detaljerede alderssammensætning af elever i kommunen.
Sundhedsområdet		
Antagelse	Beskrivelse	Anvendelse
Antallet af ambulante og stationære behandlinger pr. borger fremskrives med en årlig vækst givet perioden 2006-2012.	Ud fra en observeret historisk vækst i antallet af ambulante behandlinger og indlæggelser pr. borger fremskrives disse med en gennemsnitlig årlig vækst ud fra perioden 2006-2012.	Konstant årlig vækst baseret på historiske tal medfører, at udviklingen i ambulante behandlinger og sundhedsudgifter kun er påvirket af befolkningsudviklingen.
Kommunernes sundhedsudgifter er givet ved udgifterne til ambulante og stationære behandlinger.	Sundhedsudgifterne for hver kommune er lig summen af udgifter til ambulante og stationære behandlinger.	Udviklingen i sundhedsudgifter er drevet af befolkningsudviklingen.
Ældreområdet		
Antagelse	Beskrivelse	Anvendelse
Plejhjems- og hjemmeplejebehovet pr. borger er konstant over perioden.	Andelen af borgere på plejehjem og i hjemmepleje i kommunerne for perioden er bestemt ud fra kommunernes indberetning herom for 2012.	Udviklingen i antallet af nødvendige plejhjemspladser og visiteret tid til hjemmepleje kan fremskrives over perioden.
Et øget behov for plejhjemspladser håndteres ved udvidelse af plejhjemskapaciteten uden øgede anlægsomkostninger.	Ved øget efterspørgsel efter plejhjemspladser differentieres ikke mellem faste og variable omkostninger. Anlægsudgifter til plejehjem er indeholdt i kommunens samlede anlægsomkostninger.	Udgifter til plejehjem og ældrepleje følger kommunens pladsbehov, og anlægsudgifter til plejehjem ændres ikke ift. efterspørgslen af plejhjemspladser.

5.3 Bilag 3: Specifikke tal for kommunen

		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Ændring absolut	Ændring %
Befolkning	Total antal borgere	1.897	1.839	1.795	1.753	1.722	1.689	1.666	1.636	1.625	-272	-14%
	0-17	294	267	239	229	212	200	190	183	181	-113	-38%
	18-64	1.009	961	924	879	846	818	797	767	748	-261	-26%
	65+	594	611	632	645	664	671	679	686	696	102	17%
Indtægter	Udligning og tilskud	Mio. 77	Mio. 71	Mio. 66	Mio. 67	Mio. 66	Mio. 65	Mio. 66	Mio. 66	Mio. 67		
	Skat	Mio. 73	Mio. 79	Mio. 81	Mio. 74	Mio. 74	Mio. 72	Mio. 70	Mio. 68	Mio. 67		
	Samlet	Mio. 150	Mio. 150	Mio. 147	Mio. 141	Mio. 140	Mio. 137	Mio. 136	Mio. 134	Mio. 134		
Driftsudgifter	Byudvikling, bolig- og miljøforanstaltninger	Mio. 5	Mio. 5	Mio. 5	Mio. 5	Mio. 5	Mio. 5	Mio. 5	Mio. 5	Mio. 5		
	Forsyningsvirksomheder m.v.	Mio. 0	Mio. 0	Mio. 0	Mio. 0	Mio. 0	Mio. 0	Mio. 0	Mio. 0	Mio. 0		
	Transport og infrastruktur	Mio. 24	Mio. 24	Mio. 24	Mio. 24	Mio. 24	Mio. 24	Mio. 24	Mio. 24	Mio. 24		
	Undervisning og kultur	Mio. 20	Mio. 18	Mio. 17	Mio. 16	Mio. 16	Mio. 15	Mio. 15	Mio. 14	Mio. 14		
	Sundhedsområdet	Mio. 9	Mio. 9	Mio. 9	Mio. 10	Mio. 10	Mio. 11	Mio. 11	Mio. 12	Mio. 12		
	Sociale opgaver og beskæftigelse mv.	Mio. 67	Mio. 66	Mio. 65	Mio. 64	Mio. 65	Mio. 63	Mio. 62	Mio. 63	Mio. 63		
	Fællesudgifter og administration mv.	Mio. 24	Mio. 24	Mio. 24	Mio. 24	Mio. 24	Mio. 24	Mio. 24	Mio. 24	Mio. 24		
	Samlet	Mio. 149	Mio. 146	Mio. 145	Mio. 143	Mio. 144	Mio. 142	Mio. 142	Mio. 142	Mio. 143		
Total	Resultat efter drift	Mio. 1	Mio. 4	Mio. 2	Mio. -2	Mio. -4	Mio. -5	Mio. -6	Mio. -8	Mio. -9		
	Anlægsudgifter	Mio. 35	Mio. 2	Mio. 0	Mio. 0	Mio. 0	Mio. 0	Mio. 0	Mio. 0	Mio. 0		
	Renter m.v.	Mio. 0	Mio. 0	Mio. 1	Mio. 1	Mio. 1	Mio. 1	Mio. 1	Mio. 1	Mio. 1	Resultat 2014-2020	resultat pr.person
	Resultat	Mio. -34	Mio. 2	Mio. 1	Mio. -3	Mio. -5	Mio. -5	Mio. -7	Mio. -9	Mio. -9	-37 Mio.	-22.618
Automatiske besparelser	Anlægs- og renteudgifter	Mio. 35	Mio. 2	Mio. 1	Mio. 1	Mio. 1	Mio. 1	Mio. 1	Mio. 1	Mio. 1		
	Netto beskæftigelsesudgifter	Mio. 0	Mio. 0	Mio. 0	Mio. 0	Mio. 0	Mio. 0	Mio. 0	Mio. 1	Mio. 1		
	Samlede udgifter med demografisk tilpasning	Mio. 184	Mio. 149	Mio. 146	Mio. 144	Mio. 145	Mio. 143	Mio. 142	Mio. 143	Mio. 143		
	Besparelser med demografisk tilpasning	Mio. 0	Mio. 2	Mio. 4	Mio. 5	Mio. 6	Mio. 7	Mio. 8	Mio. 8	Mio. 9		
	Samlede udgifter uden demografisk tilpasning	Mio. 184	Mio. 151	Mio. 150	Mio. 149	Mio. 150	Mio. 150	Mio. 150	Mio. 151	Mio. 152	Resultat 2014-2020	resultat pr.person
	Resultat uden demografisk tilpasning	Mio. -34	Mio. -1	Mio. -2	Mio. -8	Mio. -11	Mio. -13	Mio. -15	Mio. -17	Mio. -18	-85 Mio.	-52.082